

# BİRİNCİ BÖLÜM

## KARAR

**Başvuru Numarası** : 2014/7146

**Karar Tarihi** : 26/2/2015

**Başkan y.** : Burhan ÜSTÜN

**Üyeler** : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Hasan Tahsin GÖKCAN

**Raportör** : Akif YILDIRIM

**Başvurucu** : İbrahim AKKAN

### I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, işlendiği zaman yürürlükte olmayan bir kanun maddesine istinaden hakkında idari para cezası uygulandığını, bu cezaya karşı yaptığı itiraz başvurusunu inceleyen mahkemenin yürürlükteki mevzuatı dikkate almadan karar verdiğini belirterek, Anayasa'nın 2., 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiği ileri sürmüştü ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

### II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 21/5/2014 tarihinde İzmir 13. Sulh Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 11/11/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Bakanlığa bildirilmiştir. Bakanlığın 23/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

### III. OLAYLAR VE OLGULAR

#### A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. İzmir Trafik Denetleme Şube Müdürlüğüne bağlı polisler tarafından 22/2/2014 tarihinde yapılan yol kontrolü sonucunda, sürücü belgesi olmaksızın araç kullandığı için başvurunun oğlu ve trafik ihlali yapan sürücünün aynı zamanda araç sahibi olmaması nedeniyle de araç sahibi olan başvuru hakkında ayrı ayrı 1.462 TL idari para cezası verilmiştir.

8. Başvurucu hakkındaki HD 750579 seri numaralı trafik idari para cezası karar tutanağı 28/2/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

9. Başvurucu, Anayasa Mahkemesince iptal edilen hükme istinaden kendisine idari para cezası verildiğini belirterek, İzmir 15. Sulh Ceza Mahkemesine süresinde itiraz etmiştir.

10. Anılan yaptırıma yapılan itiraz, İzmir 15. Sulh Ceza Mahkemesi, 17/4/2014 tarih ve 2014/122 D. İş sayılı kararıyla reddedilmiştir.

11. Ret gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

*"...İzmir Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü'nün 22/02/2014 tarih ve HD 750579 nolu trafik suç tutanağı gereğince 2918 sayılı yasanın 36/3-a maddesine muhalefet ettiğinden dolayı 1.462 TL idari para cezası kesildiği, Karayolları Trafik Kanununun 36. maddesinde; 'Motorlu araçların sürücü belgesi sahibi olmayan kişiler tarafından karayollarında sürülmesi ve sürülmesine izin vermek yasaktır. Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir.' denildiği, bu nedenle itiraz edenin itirazında haksız olduğu ve kesilen idari para cezasının usul ve kanuna uygun olduğu anlaşılmakla; ... itirazının reddine ... karar verildi."*

12. Anılan karar, başvurucuya 22/4/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Bireysel başvuru, 21/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

## **B. İlgili Hukuk**

14. 30/3/2005 tarih ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 4. maddesi şöyledir:

*"(1) Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi; kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir.*

*(2) Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı, ancak kanunla belirlenebilir."*

15. Aynı Kanun'un "Zaman bakımından uygulama" kenar başlıklı 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

*"26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da uygulanır. Ancak, kabahatler karşılığında öngörülen idarî yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir."*

16. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

*"İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz..."*

17. 13/10/1983 tarih ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 36. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

*"Motorlu araçların, sürücü belgesi sahibi olmayan kişiler tarafından karayollarında sürülmesi ve sürülmesine izin verilmesi yasaktır.*

...

*Buna göre;*

*a) Sürücü belgesi olmayanların,*

...

*araç kullanarak trafiğe çıktıklarının tespiti hâlinde, bu kişilere 1.407 Türk Lirası idari para cezası verilir. Ayrıca, aracın sürücü belgesiz kişilerce sürülmesine izin veren araç sahibine de tescil plakası üzerinden aynı miktarda idari para cezası verilir."*

18. Aynı Kanun'un 36. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 29/11/2012 tarih ve E.2012/106, K.2012/190 sayılı kararı ile iptal edilen üçüncü fıkrasının dördüncü cümlesi şöyledir:

*"... Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir."*

#### **IV. İNCELEME VE GEREKÇE**

19. Mahkemenin 26/2/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 21/5/2014 tarih ve 2014/7146 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

##### **A. Başvurucunun İddiaları**

20. Başvurucu, trafik kuralı ihlali yaptığı gerekçesi ile hakkında tesis edilen idari para cezasının yürürlükteki mevzuat dikkate alınmadan kesildiğini, cezaya dayanak olan 2918 sayılı kanunun 36. maddesinde yer alan '*Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir.*' tümcesinin, Anayasa Mahkemesinin 29/11/2012 tarih ve E.2012/106, K.2012/190 sayılı kararı ile iptal edildiğini, bunun üzerine kanun koyucu tarafından, 11/6/2013 tarih ve 6487 sayılı Kanun ile '*Ayrıca, aracın sürücü belgesiz kişilerce sürülmesine izin veren araç sahibine de tescil plakası üzerinden aynı miktarda idari para cezası verilir.*' tümcesinin madde metnine eklediğini, eylem tarihinde yürürlükte olan mevzuat hükmünün bu düzenleme olduğunu, ancak itirazı inceleyen Mahkemenin bu değişikliği dikkate almadan ve yeni madde kapsamında ceza için gerekli şart olan, sürücü belgesiz kişinin aracı kullanmasında, araç sahibinin izninin olup olmadığı hususunu incelemeksizin itirazını reddettiğini belirterek, Anayasa'nın 2., 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

##### **B. Değerlendirme**

21. Başvurucu her ne kadar Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerinin de ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurunun iddialarının özünün, idarenin ve İlk Derece Mahkemesinin eylemin yeni kanun döneminde gerçekleşmesine rağmen yürürlükte olmayan kanunu uygulaması ve İlk Derece Mahkemesinin olay tarihinde yürürlükte olan kanunda öngörülen kabahatin önceki kanun hükmünden farklı olan unsurlarını kararda değerlendirmemesi hususu ile ilgilidir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı değildir. Bu sebeple başvurunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

## 1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Başvurucunun “*gerekçeli karar hakkı*”na ilişkin iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden de bulunmadığı anlaşıldığından, başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

## 2. Esas Yönünden

23. Anayasa'nın “*Hak arama hürriyeti*” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

*“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”*

24. Anayasa'nın “*Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması*” kenar başlıklı 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

*“Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.”*

25. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) “*Adil yargılanma hakkı*” kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

*“Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir.”*

26. Gerekçeli karar hakkı da makul sürede yargılanma hakkı gibi, adil yargılanma hakkının somut görünümleridir. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lâfzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen gerekçeli karar hakkı ve silahların eşitliği ilkesi gibi ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

27. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı veya davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

28. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından birisi olmakla beraber, bu hak yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihaline neden olacaktır (B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26).

29. Anayasa Mahkemesinin 6/3/2013 tarih ve 28579 sayılı Resmî Gazete'de (R.G.) yayımlanan 29/11/2012 tarih ve E.2012/106, K.2012/190 sayılı kararı ile 2918 sayılı

Kanun'un 36. maddesinin üçüncü fıkrasının "*Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir.*" biçimindeki dördüncü cümlesi iptal edilmiştir. Kanun koyucu, 1/6/2013 tarih ve 28674 sayılı R.G.'de yayımlanan, 24/5/2013 tarih ve 6487 sayılı Kanun'un 18. maddesi ile 2918 sayılı Kanun 36. maddesini yeniden düzenleyerek, aracının sürücü belgesiz kişilerce sürülmesine izin veren araç sahibine de tescil plakası üzerinden idari para cezası verilmesini öngörmüştür.

30. Somut olayda, kolluk görevlileri tarafından, trafik ihlali yapan sürücünün aynı zamanda araç sahibi olmaması nedeniyle başvuru (tescil plakası sahibine) da 1.462,00 TL idari para cezası verilmiştir. Başvuru hakkındaki HD 750579 seri numaralı trafik idari para cezası tutanağında her ne kadar kabahatliye uygulanan yasa maddesi olarak "*36/3-a*" hükmü gösterilmiş ise de, Emniyet Müdürlüğüne Mahkemeye gönderilen cevabi yazıda, idari para cezasının "*sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir*" hükmüne istinaden kesildiği bildirilmiştir.

31. Başvurucunun eylemine temas eden önceki kanun hükmünü ortadan kaldıran Anayasa Mahkemesinin iptal kararı 6/3/2013 tarihinde, başvuru eylemine temas eden yeni kanun hükmü ise 1/6/2013 tarihinde R.G.'de yayımlanmıştır. Başvuru konu idari para cezası bu tarihlerden sonra 22/2/2014 tarihinde kesilmiştir. Dolayısıyla isnat edilen eylem gerçekleştiğinde ve idari para cezası verildiğinde yeni kanun yürürlüktedir.

32. Başvuru, idarenin ve İlk Derece Mahkemesinin, eylem yeni kanun döneminde gerçekleşmesine rağmen eski kanunu uygulamasını ve İlk Derece Mahkemesinin olay tarihinde yürürlükte olan kanunda öngörülen kabahatin önceki kanun hükmünden farklı olan unsurlarını kararda değerlendirmemesini şikâyet etmiştir. Başvuru tarafından, yürürlükte olmayan ve aleyhine olan bir hükme istinaden cezalandırıldığı itirazı İlk Derece Mahkemesi nezdinde de ileri sürülmüş olmasına rağmen, idari yaptırımın iptali isteminin reddine dair kararda da bu hususa ilişkin bir gerekçeye yer verilmediği görülmektedir (bkz. § 11).

33. Bu durumda, başvuru ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren, uyuşmazlığın çözümü için esaslı bir iddia olan, yürürlükte olmayan ve aleyhine olan bir hükme istinaden cezalandırıldığı iddiası, İlk Derece Mahkemesi kararında tartışılmamış ve karşılanmamıştır. Bu nedenle, yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvuru gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. Belirtilen nedenlerle, başvuru Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

### **3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden**

35. Başvuru, anayasal haklarının ihlal edildiğini belirterek ve ihlalin ortadan kaldırılması yönünde karar verilmesini talep etmektedir.

36. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "*Kararlar*" kenar başlıklı 50. maddesi şöyledir:

*"(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.*

*(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava*

*açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”*

37. Başvuru konusu olayda tespit edilen ihlal, adil yargılanma hakkının unsurlarından olan gerekçeli karar hakkının ihlal edilmesinden kaynaklandığından ve ihlalin yeniden yargılama yapılarak ortadan kaldırılmasında hukuki yarar bulunduğundan, 6216 sayılı Kanun'un (1) ve (2) numaralı fıkraları gereğince ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucu tarafından yatırılan 206,10 TL harç tutarının başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

## **V. HÜKÜM**

Açıklanan gerekçelerle;

**A.** Başvurucunun,

1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasının **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

2. Gerekçeli karar hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE,**

**B.** İhlal ve ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin İzmir 15. Sulh Ceza Mahkemesine **GÖNDERİLMESİNE,**

**C.** 206,10 TL yargılama giderinin **BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,**

**D.** Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

26/2/2015 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan y.  
Burhan ÜSTÜN

Üye  
Nuri NECİPOĞLU

Üye  
Hicabi DURSUN

Üye  
Erdal TERCAN

Üye  
Hasan Tahsin GÖKCAN